

مراسم دعای ندبه (جلسه بیست و چهارم)

مقدمه

ما جلسه‌ی قبل به فرازی رسیدیم که به داستان به دنیا آمدن حضرت عیسی اشاره می‌کند و گفته شد که این موارد بسیار محل دقت و توجه می‌باشد و با توجه به سؤالات بسیار در این زمینه در این جلسه نیز به توضیحات بیشتر پیرامون موضوع جلسه‌ی قبل می‌پردازیم. در جلسه‌ی قبل گفته شد که منظور از روح القدس، جبرئیل نیست و در متن روایات ذکر شده است که روح القدس، خلقی عظیمتر از جبرئیل می‌باشد و جایگاه بالاتری نیز دارد.

و یَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ...

آیه‌ای داریم که می‌گوید: «وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا»؛ «و از تو درباره‌ی حقیقت روح می‌پرسند، جواب ده که روح از (عالم) امر خداست و (شما پی به حقیقت آن نمی‌برید؛ زیرا) آنچه از علم به شما دادند بسیار اندک است.» (اسراء / ۸۵)

از تو در مورد روح سؤال می‌کنند و به آنها بگو که این یک امر الهی است و در این زمینه شما اصلاً دانشی ندارید؛

یعنی نه می‌توانید با ابزار بشری بفهمید روح چیست و نه می‌توانید آن را حس کنید.

در واقع اگر چیزی هم به شما گفته شده است، «إِلَّا قَلِيلًا» می‌باشد؛ یعنی بسیار کم است. ابوبصیر از امام صادق در مورد این آیه سؤال می‌پرسد: «أَبِي بَصِيرٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَنِ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي؛ قَالَ: خَلْقٌ أَعْظَمُ مِنْ جِبْرِئِيلَ وَ مِيكَائِيلَ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ وَ هُوَ مَعَ الْأَيْمَةِ وَ هُوَ مِنَ الْمَلَكُوتِ»؛ «ابوبصیر گوید: "از امام صادق درباره‌ی آیه‌ی وَ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي پرسیدم، فرمود: "روح مخلوقی بزرگتر از جبرئیل و میکائیل است و همراه رسول خدا و امامان می‌باشد و از عالم ملکوت است."» (بحار الأنوار، ج ۲۵، ص ۶۸)

روح چیست؟

در مورد اینکه این روح یک شخص است و یا یک فیض می‌باشد بسیار بحث شده است و البته در ادامه‌ی جلسه‌ی قبل توضیح دادیم که مراد از روح‌القدس چه کسی است و گفتیم که با توجه به متن صریح روایات، روح اشاره به حضرت زهرا دارد و این موضوع حتی با قرائن و شواهد موجود در روایات دیگر نیز همخوانی دارد.

شیطان مستکبر

در جریان امرِ خداوند به ملائک مبنی بر سجده کردن به آدم، شیطان سجده نمی‌کند و خداوند خطاب به شیطان می‌فرماید: «قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيْدِي أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ»؛ «خدا به شیطان فرمود: "ای ابلیس، تو را چه مانع شد که به موجودی (با قدر و شرافت) که من به دو دست (علم و قدرت) خود آفریدم سجده کنی؟ آیا تکبر و نخوت کردی یا از بلندرتبه‌های عالمِ قدسِ اعلا بودی (که نمی‌بایست سجده کنند)."» (ص / ۷۵)

عالین چه کسانی هستند؟

با توجه به متن آیه می‌توان گفت که فقط دو گروه به آدم سجده نکردند:

- یک گروه مستکبرین؛
- و گروه دیگر کسانی که شأنشان برتر از این کار می‌باشد.

که شیطان به عنوان یک مستکبر به آدم سجده نکرد.

نکته‌ای که وجود دارد این است که گروه عالین قطعاً برخی از فرشتگان نمی‌باشند؛ زیرا در آیه‌ای دیگر داریم که «فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ»؛ «پس تمام فرشتگان بدون استثنا سجده کردند.» (ص / ۷۳)

پس یعنی تمام فرشتگان نیز سجده کردند و سؤالی که در اینجا به وجود می‌آید این است که این گروه عالین چه کسانی هستند؟ ابوسعید خدری گفت: «در محضر رسول خدا بودم شخصی معنای آیه‌ی «أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ» را از آن حضرت پرسید و گفت: "ای رسول خدا بزرگواران و آنهایی که دارای مرتبه‌ی بلند و مقام شامخ هستند چه اشخاصی می‌باشند که از فرشتگان برتر و بالاترند؟" رسول خدا در جواب فرمود: "من، علی، فاطمه، حسن و حسین هستیم که در سُرَادِقِ (سراپرده) عرشِ پروردگار مشغول تسبیح خدای تعالی بودیم و فرشتگان تسبیح می‌نمودند پروردگار را به وسیله‌ی تسبیح ما، پیش از آنکه آدم را بیافریند به ۲ هزار

سال و وقتی آدم آفریده شد، امر نشدند فرشتگان به سجده کردن آدم، مگر برای خاطر ما. پروردگار در مقام توبیخ به شیطان فرمود: "آیا تو از آن اشخاصی بودی که نام‌هایشان در سُرَادِقِ عرش نوشته شده، ما راه خدا هستیم به واسطه‌ی ما مردم هدایت می‌شوند، هر کس ما را دوست بدارد خدا او را دوست داشته و داخل بهشت گرداند و هر آنکه ما را دشمن بدارد خداوند دشمن اوست و او را در دوزخ وارد کند و دوست نمی‌دارد ما را مگر آنهایی که حلال‌زاده و پاک و پاکیزه هستند." (بحارالأنوار، ج ۲۶، ص ۳۴۷ و ۳۴۶)

به عبارتی آدم چون نور اهل بیت در وجود او نهاده شده بود مسجود ملائکه شد و قرار بود روزی از نسل او، اهل بیت بر روی زمین قدم بگذارند. در کل باید گفت،

اساساً بشر برای این آفریده شد که شاگردِ مکتبِ این اساتید، یعنی اهل بیت باشد

و این مکتبی هست که خداوند در آن به صورت کامل و به طور اکمل ظهور و بروز خواهد کرد و این اتفاق در ظهور امام‌زمان رخ خواهد داد.

مقام حضرت زهرا

به صورت مختصر در مورد مقام اهل بیت در بخش قبلی گفته شد و پیرامون موضوع روح و اشاره به حضرت زهرا نیز سخن گفته شد؛ اما در راستای مقامِ شامخِ حضرت زهرا خوب است که به برخی از روایات اهل سنت نیز اشاره کنیم. حاکم نیشابوری در صفحه‌ی ۱۵۲ از جلد سوم کتاب «المستدرک علی الصحیحین» روایتی ذکر می‌کند و می‌گوید: «پیامبر فرمود: "انبیاء روز قیامت مبعوث می‌شوند و هر کدام سوار بر مرکبی هستند که قوم خود را شناسایی و راهنمایی کنند... من مبعوث می‌شوم در حالی که سوار بر بُراق هستم و فاطمه مبعوث می‌شود در حالی که جلوتر از من قرار دارد و حرکت می‌کند."» آیه‌ای در قرآن داریم که خداوند می‌فرماید: «يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ»؛ «(ای رسول ما یاد آر) روزی که مردان و زنان مؤمن، شعشعه‌ی نور ایمانشان پیش رو و سمت راست آنها بشتابد (و آنان را مژده دهند که) امروز شما را به بهشتی که نهرها زیر درختانش جاری است، بشارت باد که در آن بهشت جاودان خواهید بود. این همان سعادت و فیروزی بزرگ است.» (حدید / ۱۲)

که با کنار هم قرار دادن این آیه و روایت می‌فهمیم که نور پیامبر، حضرت زهرا می‌باشد. حاکم نیشابوری در صفحه‌ی ۱۱۸ از جلد سوم کتاب «المستدرک علی الصحیحین» در روایتی دیگر ذکر می‌کند که پیامبر فرمود: «إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ: يَا أَهْلَ الْجَمْعِ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ حَتَّى تَمُرَّ

فاطمه؛ «زمانی که روز قیامت برپا شود، منادی صدا می‌زند: ای اهل محشر چشمان خود را ببندید تا فاطمه عبور کند.» در روایتی دیگر در صفحه‌ی ۱۱۹ جلد سوم همین کتاب، حدیثی ذکر می‌شود که «هرگاه حضرت زهرا به حضور پیامبر می‌رسید، پیامبر به احترام او می‌ایستاد و به سوی او می‌رفت و دستان او را می‌گرفت و می‌بوسید و در جایگاه خود می‌نشاند.» این روایات، تنها برخی از روایاتی بود که در منابع اهل سنت ذکر شده است و با توجه به روایات موجود در مورد حضرت زهرا می‌توان گفت که خداوند به نوعی حجت را تمام کرده است و با توجه به این موارد باز هم به این بانو جسارت شد و آتش پشت درب خانه‌ی این بانوی بزرگوار برپا کردند؛ اما نکته‌ای که می‌توان در اینجا مطرح کرد این است که اگر عده‌ای که در زمان‌های دیگر زندگی می‌کنند، اصل رقم خوردن این اتفاق و جسارت به حضرت زهرا را قبول دارند و به آن راضی هستند، در زمره‌ی همان افراد جسارت‌کننده خواهند بود و اگر عده‌ای در اصل رخ دادن این موضوع تردید دارند و قلباً در صورت رخ دادن این مسئله به آن راضی نباشند را باید گفت که به دست‌گیری آنها در قیامت می‌توان امید داشت.

سخنرانی استاد رائفی‌پور

موضوع: مراسم دعای ندبه (جلسه بیست و چهارم)

خلاصه و چکیده سخنرانی استاد رائفی‌پور، دی ۱۴۰۱ تهران

تهیه شده در واحد مهدویت مؤسسه مضاف، مهدیاران [@Mahdian](https://www.Mahdian.com)